

PROCJENA ZNANJA O DEMENCIJI I POTREBA ZA EDUKACIJOM KOD OSOBLJA DOMOVA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE

Suzana Mavrinac, bacc. oec, Dr.sc. Bojana Ćoso
Alma Mater Europaea Maribor
ProViSe, Udruga za pružanje socijalno-psihogerontološke pomoći i edukaciju, Rijeka
suzana.mavrinac@psihogerontologija.hr
bojana.coso@psihogerontologija.hr

UVOD

Demencija je etiketirana kao jedan od četiri osnovno javnozdravstvena problema u zaštiti zdravlja starijih osoba u Hrvatskoj (Perko i sur., 2005) pri čemu se bilježi statistički značajan porast broja osoba hospitaliziranih zbog različitih dementnih poremećaja (Gilić i sur., 2008). Ipak, u posljednje se vrijeme trend hospitalizacije promijenio pa je sve više bolesnika smješteno u domove za starije i nemoćne osobe na zasebnim jedinicama za pokretne dementne osobe, no bez posebno educiranog osoblja za rad. Nedavna ispitivanja stavova o demenciji u Hrvatskoj koju je provela Udruga za pružanje socijalno-psihogerontološke pomoći i edukaciju ProViSe pokazala su kako medicinsko osoblje zaposleno u domovima za starije i nemoćne osobe s odjelima za dementne osobe iskazuje nisko znanje o demenciji, dok je kod nemedicinskog osoblja ono na razini opće populacije. Ipak, kako se radi o prvim ispitivanjima u Hrvatskoj, a rezultati su dobiveni na samo devet čestica na koju je moguće utjecala i druga komponenta stavova o demenciji (ugodnost u kontaktu), cilj ovoga rada bio je ispitati stvarno znanje o demenciji kod osoba koje su tijekom rada u svakodnevnom kontaktu s oboljelima te njihovu procijenjenu potrebu za edukacijom i eventualne razlike prema vrsti posla koji zaposlenici obavljaju.

METODA

Ispitanici

U ispitivanju je sudjelovalo 32 zaposlenika domova za starije i nemoćne osobe koji primaju i oboljele od demencije, od čega je 3 ispitanika bilo muškog spola, a 29 ženskog spola. Neravnomjeran omjer muških i ženskih ispitanika odraz je većeg broja zaposlenih žena u domovima. Ispitanici su bili podijeljeni u dvije kategorije ovisno o poslu kojega obavljaju, na medicinsko ($N = 17$) i nemedicinske osoblje ($N = 15$). Ispitanici su bili u dobi između 20 i 61 godinu ($M = 40.09$, $SD = 10.61$). Ispitanici su imali između pola godine i 11 godina staža rada s dementnim osobama ($M = 3.78$, $SD = 2.92$).

Pribor i postupak

U ispitivanju su korišteni Skala znanja o Alzheimerovoj bolesti (Alzheimer's Disease Knowledge Scale, ADKS) razvijena od strane Carpentera i sur. (2009), verzija za ispitivanje znanja o demenciji i Upitnik potrebe za edukacijom (Scerri i Scerri, 2012). ADKS se sastoji od šest faktora znanja o demenciji: faktori rizika, dijagnosticiranje oboljenja, tijek bolesti, utjecaj bolesti na život, tretman i upravljanje te njega oboljelih. Upitnik potrebe za edukacijom nije zasebno razložen na faktore. Ispitanici su ispunjavali upitnike individualno, za vrijeme radnog vremena.

REZULTATI

Deskriptivni podaci ukazuju na prosječno znanje o demenciji kod obje skupine ispitanika, pri čemu se postotak točnih odgovora na generalno znanje o demenciji kretao između 43% i 80% točnih odgovora na ADKS skali. Rezultati u obje skupine ispitanika pokazuju tek nešto više od polovine točnih odgovora na čitavoj skali. Ispitanici su pokazali i veliku potrebu za edukacijom ($M = 2.38$, $SD = 0.50$; od 3 maksimalna boda). Aritmetičke sredine i standardne devijacije postotka točnih odgovora na potrebu za edukacijom te generalnom faktorom znanja i zasebnim faktorima prikazan je u Tablici 1.

Tablica 1. Deskriptivna statistika rezultata na ADKS skali i Upitniku potrebe za edukacijom

	MEDICINSKO OSOBLJE		NEMEDICINSKO OSOBLJE	
	M(%)	SD	M(%)	SD
OPĆE ZNANJE	59.61	.07	58.67	.08
utjecaj na život	60.78	.24	75.56	.23
rizik obolijevanja	42.16	.18	42.22	.15
simptomi	69.12	.30	58.33	.26
tretman	60.29	.13	61.67	.21
njega	49.41	.12	46.67	.18
dijagnoza	63.24	.24	75.00	.19
smjer bolesti	83.82	.18	66.67	.20
	MEDICINSKO OSOBLJE		NEMEDICINSKO OSOBLJE	
	M	SD	M	SD
EDUKACIJA	2.28	.56	2.48	.42

Kako bi ispitili postoji li statistički značajna razlika u znanju o demenciji između zaposlenika u domovima koji su medicinske struke te onima koji nisu, korištena je analiza varijance koja je pokazala kako nema razlike među grupama, $F(1,32) = 0.12$, $p = 0.730$. Kada je opće znanje razloženo na faktore, pokazala se značajna razlika u poznavanju smjera u kojem se demencija razvija, $F(1,32) = 6.54$, $p = 0.160$, pri čemu medicinska struka ($M = 3.35$, $SD = 0.70$) pokazuje bolje znanje u odnosu na ostale zaposlenike ($M = 2.67$, $SD = 0.82$). Ipak, za ostale faktore, struka se nije pokazala značajnim faktorom: utjecaj na život, $F(1,32) = 3.05$, $p = 0.091$; rizik obolijevanja, $F(1,32) = 0.01$, $p = 0.991$; simptomi, $F(1,32) = 0.16$, $p = 0.290$; tretman, $F(1,32) = 0.52$, $p = 0.821$; njega, $F(1,32) = 0.26$, $p = 0.616$ te procjena i dijagnostika, $F(1,32) = 2.38$, $p = 0.133$. Također, struka se nije pokazala značajnom za procjenu potrebe za edukacijom, $F(1,32) = 1.21$, $p = 0.281$.

DISKUSIJA

Unatoč tome što su ranija ispitivanja pokazala veće procijenjeni znanje o demenciji kod medicinskog osoblja domova za starije i nemoćne osobe u odnosu na nemedicinsko osoblje (Mavrinac, Ćoso i Brekalo, 2016), rezultati ovoga ispitivanja pokazuju kako ne postoje razlike u stvarnome znanju o demenciji između dvije skupine. I medicinsko i nemedicinsko osoblje ima identično (i to prosječno) znanje o demenciji, rizicima, utjecaju na život, rizike, njegu, dijagnostiku te simptomima demencije. Jedina razlika koja se pokazala značajnom je ona u smjeru kretanja bolesti, koji bolje poznaje medicinsko osoblje. Jednako tako, ispitanici pokazuju značajno potrebu za edukacijom o demenciji i njenom tretmanu, a pri tome se iskazana potreba za edukacijom ne razlikuje prema struci osoblja. Pri tome valja istaknuti kako je kontrolirana mogućnost kako je nemedicinsko osoblje imalo privatnih iskustava s osobama oboljelima od demencije. Samo je jedna osoba iskazala postojanje dementnog slučaja u obitelji pa ta varijabla nije mogla utjecati na rezultate.

Rezultati su općenito pokazali nesigurnost znanja o demenciji kod obje skupine ispitanika te visoko iskazanu potrebu za edukacijom. Zabrinjavajuće zvuči podatak kako medicinsko i nemedicinsko osoblje iskazuje jednako znanje o demenciji te jednako potrebu za edukacijom. S obzirom na to da je njihovo znanje prosječno, ističe se nužnost hitnog dodatnog obrazovanja medicinskog osoblja koje je zaposleno u domovima za starije i nemoćne osobe koje primaju pacijente koji boluju od demencije.

LITERATURA

- Carpenter, B.D., Balasis, S., Otilingam, P.G., Hanson P.K. i Gatz, M. (2009). The Alzheimer's Disease Knowledge Scale: Development and Psychometric Properties. *The Gerontologist*, 49, 236-247.
- Gilić, A., Perinčić, R. i Kovač, I. (2008). Broj hospitalizacija poradi demencija i organskog psihosindroma na Psihijatrijskom odjelu Opće bolnice u Zadru kroz 20 godina. *Medica Jadertina*, 38, 33-39.
- Mavrinac, S., Ćoso, B. i Brekalo, M. (2016). Stavovi o demenciji zdravstvenog, nezdravstvenog osoblja i korisnika domova za starije i nemoćne osobe. U Filej, B. (ur.), *4th international scientific conference: All about people: society and science for integrated care of people, health sciences - proceeding book with peer review* (str. 143-150). Maribor: Alma Mater Europaea.
- Perko, G., Tomek-Roksandić, S., Mihok, D., Puljak, A., Radašević, H., Tomić, B. i Čulig, J. (2005). Četiri javnozdravstvena problema u zaštiti zdravlja starijih osoba u Hrvatskoj. *MEDICU*, 14, 205-217.
- Scerri, A i Scerry, C. (2013). Nursing students' knowledge and attitudes towards dementia - A questionnaire survey. *Nurse Education Today*, 33, 962-968.

ZAHVALA

Provedbu istraživanja te diseminaciju rezultata istraživanja na Hrvatskom kongresu o Alzheimerovoj bolesti u Tučepima financirala je Udruga ProViSe, za pružanje socijalno-psihogerontološke pomoći i edukaciju, Rijeka.